

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Martinem Kopou ve věci

žalobce: **M. S.**
X

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**
Křížová 1292/25, 225 08 Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 31. 1. 2025, č. j. X,

takto:

- I. Rozhodnutí žalované ze dne 31. 1. 2025, č. j. X, *se ruší* a věc se *vrací* žalované k dalšímu řízení.
- II. Žalobci *se nepřiznává* náhrada nákladů řízení.
- III. Žalovaná *nemá právo* na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Podstata věci

1. Žalovaná nepřiznala žalobci nárok na tzv. výchovné. Podle jejího názoru *osobně nepečoval o své děti do jejich zletilosti v největším rozsahu*, jak to požaduje zákonná úprava. Závěry žalované však nemají dostatečnou oporu ve spise.

II. Skutkové okolnosti a rozhodnutí žalované

2. Žalobce podal v prosinci roku 2024 žádost o zvýšení procentní výměry starobního důchodu za vychované dítě, tedy tzv. výchovné. Žalobce o něj žádal za výchovu dvou dětí – dcery M. narozené X a syna M. narozeného X. V žádosti uvedl, že o obě děti *osobně pečoval v*

největším rozsahu od jejich narození do zletilosti. V menším rozsahu o ně pečovala jejich matka.

3. Žalovaná ale rozhodnutím ze dne 9. 1. 2025, č. j. X („prvostupňové rozhodnutí“), žalobcovu žádost zamítla. Z nárokových podkladů manželky žalobce podle žalované vyplývalo, že osobně celodenně pečovala o obě děti od jejich narození po dobu mateřské a rodičovské dovolené. V tomto, kdy musí rodiče o dítě pečovat oba dva, je zřejmé, že tuto péči ve větším rozsahu zajišťovala právě matka. Zůstala na mateřské dovolené a nechodila do zaměstnání. Také ve srovnání s příjmy žalobce poklesly její vyměřovací základy za období od narození dětí do jejich zletilosti, což mělo negativní dopad na její kariérní růst. Nepodařilo se proto prokázat, že žalobce o děti osobně pečoval *v největším rozsahu*, jak zákon vyžaduje.
4. Žalobce napadl prvostupňové rozhodnutí námitkami. Tvrdil, že on a jeho manželka vědí přesně, kdo o jejich děti pečoval v době od jejich narození do zletilosti *v největším rozsahu*. Manželka žalobce byla sice poživatelkou mateřského a rodičovského příspěvku, ale to nemá vliv na výchovu a péči o děti, kterou poskytovali svým dětem oba. Jeho manželka pracovala jako OSVČ a měla svou klientelu. Začala znovu pracovat brzy po narození obou dětí, takže veškerá péče o ně byla na žalobci. Žalobce odkázal na prohlášení své manželky, doložené k žádosti o výchovné, ve kterém souhlasila, že péči v největším rozsahu dětem poskytoval žalobce. Pokles příjmů není důkazem o rozsahu péče o děti ve větším či menším rozsahu. Žalobce nevěděl, jaký důkaz by měl předložit, aby jeho péči o děti v největším rozsahu prokázal.
5. Žalovaná nicméně rozhodnutím ze dne 31. 1. 2025, č. j. X („rozhodnutí žalované“), námitky žalobce zamítla a prvostupňové rozhodnutí potvrdila. V odůvodnění vysvětlovala právní úpravu výchovného a konstatovala, že v období od narození dětí do jejich zletilosti o ně osobně pečovala *v největším rozsahu* manželka žalobce. Žalovaná to zjistila z nárokových podkladů, které má ve své centrální evidenci. Podle nich matka dětí osobně celodenně pečovala o děti od jejich narození po dobu mateřské dovolené, tedy v období, kdy jeden z rodičů musí o děti celodenně pečovat, což má negativní dopady na jeho kariérní růst a potažmo výdělečné možnosti.
6. Smyslem výchovného je především zmírnění statistického rozdílu mezi průměrným starobním důchodem osob pečujících o děti oproti obecnému průměrnému starobnímu důchodu. Nejvýznamnější dopad na pracovní kariéru, a tedy i na výši důchodu, má přitom výchova dítěte zejména v jeho předškolním věku a v prvních letech povinné školní docházky. Ta z pečujících osob, jejíž pracovní kariéru výchova dítěte ovlivnila méně nebo vůbec, má svůj starobní důchod vyšší díky vyšším výdělkům a delší době pojištění. Nedochází u ní ke snížení důchodu a není tedy důvod pro kompenzaci prostřednictvím výchovného.
7. Pokud jde o prohlášení manželky žalobce, které žalobce předložil na podporu svého tvrzení v žádosti o výchovné, tak z odpovědí na otázky v tomto prohlášení vyplývají spíše pochybnosti, než že by odrážely skutečný stav věci (blíže viz body 30 až 37 níže). Ani v námitkovém řízení se tedy podle žalované neprokázalo, že by žalobce pečoval o syna a dceru v největším rozsahu.

III. Obsah žaloby

8. Žalobce namítá, že dobu a rozsah péče o děti popsal v žádosti o výchovné i v námitkách. Z nich vyplývá, že o děti pečovali s manželkou společně, avšak žalobce péči vykonával po delší dobu ve větším rozsahu, s čímž jeho manželka souhlasila. Žalobce neví, jak jinak by mohl své tvrzení i tvrzení jeho manželky doložit. Mohl by požádat děti o prohlášení, pokud si tedy pamatují, jak fungovala rodina v době, kdy byli menší: kdo jim chystal jídlo, svačtinu do školy, kdo je vodil do školy a ze školy, kdo je vozil na kroužky, kdo se s nimi učil a podobně. Podle žalobce je to však nevhodné. Žalovaná by ani k takovému prohlášení nepřihlédla. Zjevně je přesvědčená o tom, že si zvýšení důchodu za výchovu dětí zaslouží jen matka, nikoli otec – bez ohledu, co prohlásí oba rodiče o době a rozsahu péče o děti.
9. Žalobce pak namítá, že pokud zákonodárce uvádí, že k navýšení důchodu dojde za každé dítě, které „pojištěnec“ vychoval, jistě slovem pojištěnec neměl na mysli jen matku. Osobou, která dítě vychovala v největším rozsahu, nutně nemusí být matka dětí. Doba péče o dítě do čtyř let je tzv. náhradní dobou pojištění, která se pro nárok na důchod hodnotí plně. A pro stanovení výpočtového základu pro výši důchodu se tato doba péče hodnotí jako vyloučená doba. Nemůže tedy podle názoru ovlivnit průměrnou mzdu a výši důchodu.
10. Problém je podle žalobce někde jinde: ve výši mzdy či platu u žen a mužů na stejné pracovní pozici, což se samozřejmě dělo a děje i dnes u spousty firem, především u vysokých pracovních pozic. To však není případ povolání žalobce a jeho manželky. Oba pracují jako OSVČ. On opravuje pračky a jeho manželka pracuje jako kosmetička. Oba vykonávají činnost mimo bydliště, převážně u klientů doma. Rozdíl je v tom, že on pracoval během dopoledne, kdy byly děti ve školce, škole či na kroužcích, a manželka pracovala v odpoledních a večerních hodinách i o víkendech. Poskytovala totiž služby klientkám doma po jejich pracovní době. Proto její péče spočívala spíše v zajištění chodu domácnosti (nákupy, vaření, praní apod.). Faktická, osobní péče o děti byla na žalobci. Žalobce dodává, že jeho manželka zatím důchod nemá. Proto žalovaná nemůže argumentovat jejím nižším důchodem. Jejich příjmy vždy byly velmi srovnatelné, protože oba vykonávali srovnatelné povolání spočívající ve službě klientům.
11. Žalobce poupravil konstatování žalované, že jeho manželka v letech 1997 až 2000 neměla žádné příjmy. Byla OSVČ s činností, ne na vedlejší činnost. Nemusela proto hradit pojistné z důvodu nižších příjmů. Ale činnost i v těchto letech vykonávala, což má žalovaná jistě v evidenci. Žalovaná sice uvádí, že je třeba výchovu dětí od narození do zletilosti hodnotit jako celek. Pak ovšem žalobce nerozumí, proč se zaměřuje především na fázi života dětí do čtyř let věku. Každý rodič potvrdí, že čím je dítě větší, tím je větší i starost o něj. Čerpání rodičovské není důkazem větší péče.
12. Žalobce nechápe, jak žalovaná může konstatovat, že se jeho péče v největším rozsahu neprokázala, ale že se prokázala manželce. Nerozumí ani tomu, že čestné prohlášení manželky a jeho samotného není relevantním důkazem. Kdo jiný by měl posoudit dobu a rozsah péče o naše děti než oni sami. Přestože se v rozhodnutí žalované uvádí, že by výchovné mělo být nediskriminačním opatřením, budí celé řízení dojem diskriminace žalobce jako muže. Obzvláště pokud i matka dětí souhlasí, že to byl on, kdo pečoval o děti ve větším rozsahu.
13. Celé řízení na žalobce dělá dojem, že úmysl byl dobrý, ale zřejmě se mělo výchovné přiznávat jen ženám na mateřské, nikoli kterémukoli rodiči dítěte. V rozhodnutí žalované se opakovaně vysvětluje, že výchovné nahrazuje rozdíl ve výši starobního důchodu u žen a mužů. Podle žalobce i žena kariérně vysoce postavená může rodit a vychovávat děti bez

dopadu na její kariérní růst. Manželka žalobce mohla svoji profesi dělat i při dětech. Argument, že žalobce měl vyšší příjmy, nelze akceptovat. Není možné srovnávat platové ohodnocení v různých profesích. Hodinová sazba jedné profese neodpovídá hodinové sazbě jiné profese. Žalobce pracoval cca pět hodin denně v pracovní dny a jeho manželka cca osm hodin, včetně sobot a nedělí. Bohužel si za tuto práci vydělala méně peněz. To ale rozhodně neovlivnila péče o děti.

IV. Vyjádření žalované

14. Žalovaná v reakci na žalobu zopakovala, že podle nárokových podkladů matka osobně celodenně pečovala o syna a dceru od jejich narození po dobu mateřské a rodičovské dovolené. To je období, ve kterém jeden z rodičů musí o děti celodenně pečovat, což má negativní dopady na jeho kariérní růst. Z nárokových podkladů žalobce nevyplývá, že by v období od narození dětí do nabytí jejich zletilosti došlo k poklesu jeho vyměřovacích základů. Smyslem výchovného je především zmírnění statistického rozdílu mezi průměrným starobním důchodem osob pečujících o děti oproti obecnému průměrnému starobnímu důchodu.
15. Žalovaná porovnála vyměřovací základy žalobce a jeho manželky v rozhodném období. Zjistila, že po většinu doby žalobce dosáhl značně vyšších vyměřovacích základů. Vyměřovací základy manželky v období od narození syna a dcery až po rok 2001, byly vždy podstatně nižší. V letech 1991-1994 a 1997-2000, tedy v době mateřské dovolené, neměla matka dětí žádné vyměřovací základy.
16. Žalovaná připomněla čestné prohlášení, které žalobce předložil jako jediný doklad na podporu svých tvrzení. Odpovědi v něm ovšem vzbuzují spíše pochybnosti, než že by odrážely skutečný stav věci (blíže viz body 30 až 37 níže). Žalovaná proto vyhodnotila toto prohlášení jako účelové, aby umožnilo žalobci získat výchovné. Proto prohlášení bylo nevěrohodné. Dalo se spolehlivě dovodit, že o děti v době od jejich narození do dosažení zletilosti *v největším rozsahu* pečovala jejich matka.

V. Posouzení věci

Relevantní právní úprava

17. Výchovné je institutem, který zavedl zákon č. 323/2021 Sb., přijatý s účinností od 1. 1. 2023 na podkladě poslaneckého pozměňovacího návrhu (č. 8828, poslanec Jan Hamáček, sněmovní tisk č. 1230/1, 8. volební období Sněmovny, 2017-2021, <https://bit.ly/3YeBobp>). Upravuje ho nyní § 34a zákona o důchodovém pojištění. V případě důchodů přiznaných před 1. 1. 2023 (což je i případ žalobce) se ovšem použijí pravidla čl. II (Přechodná ustanovení) zákona č. 323/2021 Sb.
18. Podle čl. II bodu 1 zákona č. 323/2021 Sb. se starobní důchody přiznané ode dne, který spadá do období před 1. 1. 2023, *zvýší o 500 Kč měsíčně za každé dítě, které pojištěnec vychoval* od splátky důchodu splatné v lednu 2023 při splnění dále uvedených podmínek. Toto zvýšení náleží k procentní výměře starobního důchodu.
19. Podle čl. II bodu 3 zákona č. 323/2021 Sb. se podmínky výchovy dítěte pro účely přiznání výchovného posuzují u všech pojištěnců podle právních předpisů účinných ke dni, od něhož byl starobní důchod přiznán, a to *i v případě, že o dítě osobně pečoval muž*. Výchovu téhož dítěte nelze pro účely přiznání výchovného současně započítat více osobám. *Vychovávalo-li totéž dítě více osob, přiblíží se k výchově dítěte jen u té osoby, která o dítě osobně pečovala v*

největším rozsahu; to platí i v případě, že u téhož dítěte byla jeho výchova zohledněna při stanovení důchodového věku ženy. Přiznání výchovného nenáleží, pokud se pojištěnec vůči dítěti dopustil jako pachatel, spolupachatel nebo účastník úmyslného trestného činu proti životu a zdraví, proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo proti rodině a dětem.

20. Podle čl. II bodu 4 zákona č. 323/2021 Sb. věty první platí, že *pokud byl důchodový věk stanoven se zohledněním vychovaných dětí, zvýší se starobní důchod o tzv. výchovné bez žádosti*; za vychované dítě se pro účely přiznání výchovného považuje dítě, k jehož výchově bylo přihlédnuto při stanovení důchodového věku. Podle čl. II bodu 5 zákona č. 323/2021 Sb. pak platí, že pokud se nepostupuje podle bodu 4 (přiznání výchovného bez žádosti), zvýší se starobní důchod o výchovné *na základě písemné žádosti* podané na předepsaném tiskopisu. V případě starobních důchodů přiznaných před 1. 1. 2023 lze žádost podat nejpozději do 31. 12. 2024.
21. Žalobci byl starobní důchod přiznán v období do 31. 12. 2022 (konkrétně to bylo od 17. 4. 2022). Naplnění podmínky výchovy dítěte se proto posuzovalo podle podmínek v § 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění ve spojení s § 4 odst. 2 vyhlášky č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění („vyhláška č. 284/1995 Sb.“).
22. V tomto období ženy splnily podmínku výchovy dítěte pro nárok na starobní důchod, jestliže osobně pečovaly nebo pečovaly o dítě ve věku do dosažení zletilosti alespoň po dobu *deseti roků*. Pokud se však žena ujala výchovy dítěte po dosažení osmého roku jeho věku, pak splnila podmínku výchovy dítěte, jestliže osobně pečovala nebo pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti alespoň po dobu pěti roků; to však neplatí, pokud žena před dosažením zletilosti dítěte přestala o dítě pečovat (§ 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění). Podle § 4 odst. 2 vyhlášky č. 284/1995 Sb. se pak podmínka výchovy dítěte pro nárok ženy na starobní důchod považovala za splněnou, pečovala-li žena o nezletilé dítě (a) od jeho narození do jeho úmrtí, pokud dítě zemřelo po dosažení šesti měsíců věku, nebo (b) aspoň poslední tři roky před dosažením věku potřebného podle zákona pro vznik nároku na starobní důchod.
23. Znění právní úpravy, která se použije při posouzení žádosti žalobce o přiznání výchovného, tedy vyžaduje pro přiznání nároku na výchovné splnění následujících podmínek:
 - A1) osobní péče o dítě ve věku do dosažení jeho zletilosti alespoň po dobu deseti roků, *nebo*
 - A2) v případě ujmoutí se výchovy dítěte až po dosažení osmého roku jeho věku osobní péče o dítě alespoň po dobu pěti roků při kontinuální péči až do dosažení jeho zletilosti, *nebo*
 - A3) v případě úmrtí dítěte staršího šesti měsíců osobní péče od jeho narození do jeho úmrtí; *nebo*
 - A4) osobní péče o nezletilé dítě alespoň poslední tři roky před dosažením věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod, *a*
 - B) osobní péče *v největším rozsahu*, pokud dítě (od narození po dosažení zletilosti) vychovávalo více osob (obecný výklad tohoto kritéria soud pro přehlednost přibližuje níže v části c.), *a*

- C) skutečnost, že se žadatel vůči dítěti nedopustil úmyslného trestného činu proti životu a zdraví, proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo proti rodině a dětem.
24. Žalobci by tedy vznikl nárok na výchovné při současném naplnění podmínek A (ve variantě 1 až 4), B) a C). Ve vztahu ke každému vychovanému dítěti je přitom nutné posoudit splnění podmínek zvlášť. Pokud by podmínka výchovy dítěte pro nárok na starobní důchod ve smyslu podmínky A (ve variantě 1 až 4) byla splněna pouze u jedné osoby, naplnění podmínky B) a C) se již u ní zkoumat nebude.
25. Jak plyne z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 3. 2025, č. j. 10 Ads 271/2024-35 („rozsudek desátého senátu“), pojem osobní péče v největším rozsahu je třeba vykládat v tom smyslu, že jde o to, kdo o dítě v rámci celého období nezletilosti osobně pečoval ve zjevně největším časovém rozsahu. Samostatnou podmínkou naopak není úbytek na možném výdělku nebo omezení kariérního růstu. Jde jen jednu z indicií svědčících o tom, který z rodičů o dítě pečoval v největším rozsahu.
26. Kritérium *největšího rozsahu* podle rozsudku desátého senátu nelze posuzovat pouze mechanicky na základě délky období, v němž určitá osoba o dítě pečovala. Je nezbytné zkoumat konkrétní okolnosti. Zejména zda a v jakém období byla péče výlučná, jak byla intenzivní, kdo vykonával každodenní činnosti, a rovněž zda jiná osoba byla v dané době fakticky z péče vyloučena. Nejvyšší správní soud rovněž zdůrazňuje, že není přípustné dovozovat jakési obecné domněnky o tom, že v raném dětství dítěte pečovala ve větší míře matka, pokud takový závěr nestojí na konkrétních zjištěních. Ve světle těchto zásad má být rozhodnutí o přiznání výchovného výsledkem individuálního a podrobného posouzení konkrétního případu, nikoli předem daného schématu.
27. Základní právní východiska dokresluje ještě rozsudek Soudního dvora ze dne 15. 5. 2025 ve věci C-623/23 a C-626/23, *Melbán*. Lucemburský soud v něm dovodil, že jde o nezdůvodněnou přímou diskriminaci na základě pohlaví, pokud právní úprava, která měla snížit rozdíly mezi muži a ženami v oblasti dávek sociálního zabezpečení z titulu výchovy dětí, přiznává příplatek k důchodu ženám pouze na základě jejich postavení rodiče, zatímco přiznání příplatku mužům ve stejné situaci podléhá dalším podmínkám (např. že jejich pracovní kariéra byla přerušena nebo ovlivněna v souvislosti s narozením nebo osvojením dětí).

Závěry žalované nemají dostatečnou oporu ve správním spise

28. V posuzované věci rozhodnutí žalované stojí vlastně jen na nárokových podkladech a vyměřovacích základech žalobce a jeho manželky. Žalovaná se zabývala prakticky jen výší jejich příjmů a z toho dovodila, kdo pečoval o děti více. Podle soudu však čistě z těchto okolností neplyne dostatek skutkových zjištění, na jejichž základě by bylo možné určit, kdo ze dvou rodičů vykonával *péči v největším rozsahu*.
29. Jak totiž plyne z rozsudku desátého senátu, je třeba jít mnohem hlouběji a zkoumat konkrétní okolnosti. Výše vyměřovacích základů rodičů totiž neříká prakticky vůbec nic o tom, zda a v jakém období byla péče výlučná, jak byla intenzivní, kdo vykonával každodenní činnosti, a rovněž zda jiná osoba byla v dané době fakticky z péče vyloučena. Právě o to ve věcech výchovného jde. A právě na tyto okolnosti se měla žalovaná zaměřit.

30. Měla k tomu přitom konkrétní podklad – prohlášení manželky žalobce (a samotného žalobce) o tom, že to byl žalobce, kdo o děti pečoval v největším rozsahu. Manželka žalobce s tímto tvrzením výslovně souhlasila a prohlásila, že v rozhodném období pečovala o děti v menším rozsahu. V další části daného formuláře je ručně vepsáno prohlášení žalobce. Ten na otázku, v čem spočíval rozsah jeho osobní péče o dítě, odpověděl, že doprovázel děti do školky i z ní, resp. poté do a ze školy i kroužků. Zmínil ještě registrovaný sport dětí, chod domácnosti a návštěvy lékařů. Na otázku, zda péče o děti negativně ovlivnila jeho kariéru, žalobce odpověděl, že musel pracovat na poloviční úvazek a méně. Jeho manželka v té době pracovala na více jak plný úvazek z důvodu většího příjmu jako OSVČ. Ošetřovné žalobce nečerpal, protože byl také OSVČ. Na otázku, kdo osobně a celodenně pečoval o děti do čtyř let věku, pak žalobce odpověděl, že on, protože manželka pracovala na více než plný úvazek jako OSVČ. Oba rodiče k těmto tvrzením připojili podpisy.
31. Žalovaná však ve svém rozhodnutí toto prohlášení bagatelizovala. K odpovědi na první otázku označila žalobcem uváděné aktivity jako triviální činnosti, které nejsou stěžejní. A vytkla mu, že neupřesnil, co měl na mysli chodem domácnosti – zda jen finanční zajištění domácnosti, či také výkon činností, jako je vaření, uklízení, praní, žehlení, úklid, příprav dětí do školy, příprava svačin apod. Tyto aktivity podle žalované vykonávají převážně ženy. Žalovaná neměla důvod pochybovat, že tomu tak bylo i v domácnosti žalobce a jeho manželky. Proto odpověď na první otázku podle ní nebyla přesvědčivá.
32. Podle soudu však žalobcem zmíněné aktivity nebyly tak triviální. Naopak mohly mít pro jeho děti velký význam. Pokud pak šlo o chod domácnosti, tak podle soudu nic žalované nebránilo, aby žalobce vyzvala k upřesnění toho, co tímto přesně myslel. V řízení o žádosti měl sice primární důkazní břemeno žalobce, zásada materiální pravdy však měla žalovanou vést k tomu, aby si za účelem přesnějšího zjištění skutkového stavu vyžádala jeho součinnost (rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 18. 3. 2024, č. j. 61 Ad 10/2023-34, č. 4614/2024 Sb. NSS, body 23 až 25). Nelze totiž odhlédnout od toho, že prvostupňové rozhodnutí na daná tvrzení žalobce vůbec nereaguje. Na jejich spornost žalobce nikdo neupozornil. A proto se žalobce o pochybnostech žalované o těchto jeho tvrzení dozvěděl, až na konci námitkového řízení v rozhodnutí žalované. Tento pohled žalované pro něj proto mohl být překvapivý (srov. rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 24. 7. 2024, č. j. 41 Ad 4/2024-34, body 50 až 62).
33. Podobným způsobem měla podle soudu žalovaná řešit i nesrovnalosti ohledně tvrzení žalobce, že jeho žena pracovala více a on proto musel pracovat na poloviční úvazek. Žalovaná to označila za zavádějící a zčásti i nepravdivé. Uznala, že v roce 2002 a 2003 žalobce skutečně dosahoval mírně nižších vyměřovacích základů. Ale šlo o období dvou let z celkových 26 let doby péče o obě děti, takže šlo o celkem zanedbatelné období. Z nárokových dokladů v evidenci žalované pak plynulo, že manželka žalobce činnost OSVČ obnovila vždy nejdříve po třech letech od narození dětí. Proto žalobce podle žalované neříká pravdu, pokud uvádí, že po dvou měsících po narození dětí začala opět pracovat.
34. Žalovaná zde podle soudu znovu dělá tu chybu, že staví nade vše nárokové podklady v její evidenci, které o reálném rozsahu péče podle soudu prakticky nic jednoznačně neprokazují. A kromě toho namísto přímého osočování žalobce ze lži mohla a měla žalobce vyzvat, ať tyto nejasnosti nejprve objasní. Nelze opomíjet, že manželka žalobce se živila jako kosmetička. Byla navíc poživatelkou mateřského a rodičovského příspěvku, proto možná po formální stránce obnovila činnost jako OSVČ vždy až po třech letech od narození dítěte.

Ale nelze jen na základě této skutečnosti vyloučit, že opravdu svým klientům své služby v dané době poskytovala. Vyvolávalo by to sice jiné právní otazníky, které se žalobce v žalobě pokouší vysvětlit. Ale z pohledu otázky relevantní pro tuto věc – kdo pečoval o děti v největším rozsahu – tu chybí dostatečná skutková zjištění, aby se dalo v kolizi s argumenty žalobce tak jednoduše, jako to učinila žalovaná, uzavřít, že to byla manželka žalobce, kdo o děti pečoval více.

35. Žalovaná pak viní žalobce z toho, že lže, i pokud jde o odpověď na otázku, kdo pečoval o děti více ve věku do jejich čtyř let. Její argument? Větší výdělký žalobce (kromě let 2002 a 2003) a chybějící údaje o činnosti jeho manželky jako OSVČ v evidenci žalované. Jak už soud výše ovšem vysvětlil, tyto argumenty nejsou z pohledu toho, na co se žalovaná opravdu měla zaměřit (bod 26 výše), směrodatné.
36. Závěr žalované o účelovosti prohlášení obou rodičů je proto podle soudu velmi zjednodušující. Ve skutečnosti toto prohlášení určitý skutkový základ pro posouzení věci nabízí. A tam, kde jsou tvrzení v daném prohlášení příliš obecná nebo nejasná, je podle soudu žalovaná mohla a měla v součinnosti se žalobcem odstranit, aby si již vytvořila dostatečný skutkový základ pro své závěry. Tento skutkový základ odůvodňující závěry žalované soud jednoduše ve spisovém materiálu nevidí.
37. Soud dodává, že nepochybně má svoji hodnotu i to, že sama žalobcova manželka uznala, že to byl žalobce, kdo vykonával péči v největším rozsahu. Sama se tím o výchovné do budoucna totiž připravuje. A žalovaná by podle soudu měla toto její tvrzení brát velmi vážně a respektovat ho. Pro jeho vyvrácení by si měla opatřit obzvláště silné důkazy, které jednoznačně prokazují jeho nepravdivost. Nárokové podklady v evidenci žalované takovým důkazem nejsou.
38. Žalované je kromě toho třeba vytknout, že – kromě chybějící opory pro skutkový závěr, že manželka žalobce pečovala o děti více v době mateřské a rodičovské dovolené – klade nepatřičný důraz právě na toto období péče o děti. Jak zdůrazňuje rozsudek desátého senátu, není přípustné dovozovat jakési obecné domněnky o tom, že v raném dětství dítěte pečovala ve větší míře matka, pokud takový závěr nestojí na konkrétních zjištěních. A právě tato konkrétní skutková zjištění tu chybí. Žalovaná vlastně o podobě péče v tomto období nic nezjišťovala. Spokojila se s údajem o tom, že manželka žalobce byla poživatelkou peněžité pomoci v těchto obdobích, a dalšími údaji ve své evidenci.
39. Pokud tedy podle rozsudku desátého senátu má být rozhodnutí o přiznání výchovného výsledkem individuálního a podrobného posouzení konkrétního případu, tak takové posouzení žalovaná v této věci neprovedla. Namísto toho zjednodušeně na věc nahlížela, jako by zákonnou podmínkou vzniku nároku na výchovné byl úbytek na výdělku, resp. že by ho měla přiznat tomu z rodičů, který vydělával v rozhodném období méně. Mezi nižším výdělkem a větším rozsahem péče však není rovnítko. Proto rozsudek desátého senátu zdůrazňuje, že může jít maximálně o jednu z více indicí o rozsahu péče, ale nemůže jít o kritérium, na kterém se nárok na výchovné láme, protože to jednoduše neplyne ze zákona.
40. Závěry žalované tedy podle soudu jdou „příliš po povrchu“ nebo byly příliš zjednodušující. V dalším řízení tedy bude třeba jít hlouběji, aby se dalo určit, kdo skutečně o děti žalobce a jeho manželky v době jejich nezletilosti pečoval *v největším rozsahu*. Rozhodnutí žalované, že o ně pečovala více manželka žalobce, nyní nemá oporu ve správním spisu. Žalovaná se

tedy bude muset k této věci vrátit a poté rozhodnout tak, aby pro své závěry již náležitou oporu ve spise měla.

41. Soud opakuje, že za účelem náležitého zjištění skutkového zajištění bude zřejmě ještě nutná součinnost žalobce. Žalovaná ho bude moci vyzvat k doložení dalších tvrzení či důkazů, pokud se nadále nebude spokojovat se skutečnostmi uvedenými v prohlášení manželky žalobce a jeho samotného a bude je chtít vyjasnit. Nelze vyloučit, že za účelem zjištění skutkového stavu bude třeba využít i jiné důkazní cesty, např. výslech potomků žalobce či jiných rodinných příslušníků, kteří by mohli dnes ještě osvědčit, kdo pečoval o děti více. Samozřejmě ale nelze vyloučit i listinné či jiné důkazní prostředky, kterou budou s to doložit rozhodnou skutečnost péče *v největším rozsahu*.

VI. Závěr a náklady řízení

42. Soud z výše uvedených důvodů bez jednání zrušil rozhodnutí žalované a věc jí vrátil k dalšímu řízení [§ 76 odst. 1 písm. b) soudního řádu správního]. Žalovanou v dalším řízení váže závazný právní názor soudu (§ 78 odst. 5 soudního řádu správního).
43. O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle § 60 soudního řádu správního. Úspěšnému žalobci vzniklo právo na náhradu nákladů řízení. Žádné však nevyčíslil, proto mu soud náhradu nákladů řízení nepřiznal. Žalované jako neúspěšné účastníci řízení právo na náhradu nákladů řízení nevzniklo.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení podat kasační stížnost u Nejvyššího správního soudu. *Nejvyšší správní soud kasační stížnost proti tomuto rozsudku odmítne pro nepřijatelnost, pokud nebude svým významem podstatně přesahovat vlastní zájmy stěžovatele.* V řízení o kasační stížnosti musí stěžovatele zastupovat advokát. To neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno 27. června 2025

Martin Kopa, v. r.
samosoudce